

I
I

Q

D
P

D
PC
I

Su

P
—
H

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
INUTILITATE
BROCARDICI VUL-
GARIS :

Quæ sunt in territorio, præsumuntur
etiam esse de territorio,

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRANDENB.
DUCATUS MAGDEB. GUBERNAT. &c. &c.

Ex Decreto Illustris Fictorum Ordinis

PRÆSIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO,
POTENTISSIMI REGIS BORUSSIÆ, AC REVEREN-
DISS. ET SERENISS. DUCIS SAXO-NUMBURG. CONSILIARIO
INTIMO, PROFESS. JURIS ORDIN. ET FAC. JURID. h. t. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in Utroque JURE HONORES atque PRIVILEGIA

DOCTORALIA rite capeffendi,
IN AUDITORIO MAJORI

ad diem V. Octobr. Anno MDCCIX Horis ante & pomeridianis

Publico Eruditorum Examine submittit

PAULUS JOHANN. MARCI, August.

HALÆ, Typis CHRISTOPH. ANDREÆ ZEITLERI, Acad. Typ.

05 H 714

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
INUTILITATE BROCARDICI
VULGARIS:
Quæ sunt in territorio, præsumuntur
etiam esse de territorio.

SUMMARIA.

Inter varias doctrinas erroneas in iuris publici prudentia, hodiernum regnantes, §. I. Est etiam vulgare brocardicum, quod ea, que sunt in territorio, præsumantur etiam esse de territorio. §. II. Territorii homonymia & variantes definitiones. §. III. Obscuritas distinctionis inter territorium passive & materialiter ac formaliter simul sumtum, & inter territorium active & formaliter tantum ita dictum. §. IV. Obscura & inconueniens usurpatio territorii de jurisdictione Academica vel simili §. V. Aliorum convenientior doctrina, territorium esse materiale, & passivum quid, cui insit potestas in territorium active & formaliter §. VI. Summarim proponitur, regulam, que sunt in territorio, etiam esse de territorio, ad dijudicandum bona mediata ab immediatis ob varias causas esse ineptam. §. VII. Idque fusius probatur. Obscurum est, quid sit in, & de territorio, & ab eruditis contradictorie expositum. §. VIII. Falsitas regula evidens, & alio modo temperate dubietas. §. IX. Incertissimum est, quid sit esse in territorio §. X. Et omnino falsitas palpabilis subest, si adjacencia & vicina dixeris esse in territorio. §. XII. Falsitas argumentationis a situ rerum ad imperium. §. XIII. Falsitas argumentationis a situ rerum, ad eorum dominium. §. XIV. Falsitas argumentationis a dominio rerum ad impe-

imperium. §. XV. Porro regula, etsi vera esset, non tamen exinde differentia inter bona immediata & mediata cognosci possit. §. XVI. Quia praesumptio illa elideretur fortiore praesumptione, partim pro possessore. §. XVII. partim pro libertate. §. XIX. Responsio Reinkingii ad rationem de praesumptione fortiore pro libertate §. XIX. Cujus insufficientia ostenditur. Falsum est, jus civile posse mutare naturas rerum §. XX. Falso assertitur, specialia generalibus opponi. §. XXI. Falso assertitur, praesumptionem communis brocardici esse exceptionem a praesumptione regule pro libertate. §. XXII. Falsum est, praesumptionem brocardici ideo fortiozem esse, quod fundetur in textibus juris civilis aut canonici. §. XXIII. Falsum est, praesumptionem pro libertate rerum non fundari in textibus juris civilis. §. XXIV. Falsum est, brocardicum vulgare probari posse ex textibus utriusque juris. §. XXV. Neque enim probatur ex l. 1. §. 4. de offic. Praef. urbi. §. XXVI. Neque ex l. 230. §. 8. de V. S. §. XXVII. Neque ex l. 28. §. 4. C. de Episc. & Clericis §. XXIX. Neque ex Can. 10. C. 16. q. 7. §. XXIX. Unde rursus inferitur, brocardicum vulgare esse nullius valoris §. XXX. Porro, etsi verum foret commune brocardicum, pateretur tamen exceptionem generalem, quoad bona ecclesiastica, §. XXXI. Diserte fundatam in jure Canonico. §. XXXII. Diocesis Episcoporum intuitu bonorum Ecclesiasticorum etiam vocatur territorium, §. XXXIV. quamvis id fiat per catachresin §. XXXV. Ostenditur, brocardicum vulgare non juvari per distinctionem inter territorium clausum & non clausum §. XXXVI. Coniectura de origine hujus distinctionis ejusque perversa applicatio. §. XXXVII. Aliorum opiniones & judicia de illa distinctione, nimirum cujusdam Pseudonymi, §. XXXVIII. Wilhelmi Leyseri, §. XXXIX. Christophori Jacobi Pelleri §. XL. Nostra sententia: Falsum esse, quod distinctio inter territoria clausa & non clausa originem debeat nobilitati immediate. §. XLI. Ex diebus tamen illustrari sententiam nostram de nullo usu distinctionis illius ad salvandum brocardicum, de quo agimus. §. XLII. Ipsorum defensorum brocardici consensus de nullo usu hujus distinctionis §. XLIII. Porro ostenditur, brocardicum vulgare nullum praebere usum specialem in controversiis de medietate & immedietate §. XLIV. Civitatum, §. XLV. Nobilium, §. XLVI. Comitum & Principum, §. XLVII. Abbatum, §. XLIX. Episcoporum §. XLIX. Conclusio §. L.

§. I.

§. I.

Uti tolim, & antequam Hermannus Conringius, ac post eum Samuel Pufendorffius Jurispublici prudentiam purgarent, hujus utilissimi & summe necessarii studii misera conditio, ut controversias inter caput & membra, aut etiam inter membra inter se, ex genuinis fontibus doctrinæ morum, prudentiæ civilis, antiquitatum Germanicarum & similibus definiendas, partim ex corpore Juris Justiniani, aut Pontificii, partim ex Glossatorum utriusque juris brocardicis & communibus opinionibus, audacia plane indecora & impertinente, dirimerent intenderent illi, quorum curæ datum erat, jura Cæsaris aut principum vel statuum defendere.

Inter varias doctrinas erroneas in jurispublici prudentia, etiam hodiernum regnantes.

Hodie vero post Duumvirorum illorum laudatissimorum primos conatus, etsi Schilteri, Cocceji, Hertii, aliique Viri illustres & celeberrimi, medelam asserre jurisprudentiæ publicæ continuauerint, non diffitendum tamen est, multa adhuc restare emendanda, quod, ut in omni errorum reformatione fieri solet, pedetentim res procedat, & primi reformatores, non omnes naevos videre ac ostendere, multo minus iis mederi, ob imbecillitatem humanæ naturæ queant; & quod pauci vestigia eorum sequantur, sed plurius potius errores communes acriter defendere, ac medicinam horrere soleant. Quare non mirandum, quod adhuc hodiernum, hinc inde ineptæ doctrinæ iuventuti inculcari, & ex istis jura controversa deduci soleant. Nam errores communiter tardius agnosci solent ab eruditis, omnium vero tardissime a docentibus in Academiis.

§. II.

Inter ejusmodi doctrinas nescio quomodo jam ab aliquot annis mihi susceptum fuerit visum vulgare brocardicum: *Quacunque sunt in territorio, præsumi etiam esse de territorio.*

Est etiam vulgare brocardicum, quod ea

§. I.

eren-
pre-
XVII.
pre-
ditur.
ritur,
com-
tate.
quod
pra-
XXIV
juris.
XVI.
Episc.
us in-
erum
lem-
onico.
etiam
XXV.
r ter-
e hu-
pini-
i, §.
eri §.
clau-
x di-
illius
enso-
Por-
in-
XLV.
utum,

quæ sunt in territorio præsumantur etiam esse de territorio.

ritorio; quo videlicet communis docentium & scribentium schola fere in omnibus controversiis uti solet, quoties de mediate vel immediate status alicuius in imperio quaestio est, sive is status sit Episcopus, sive Princeps, sive Comes, sive Nobilis, sive Vasallus alterius sive non Vasallus. Repetit id brocardicum post alios infinitos Mylerus ab Ehrenbach *a)* & solet huic præsumptioni communis præsumtionum effectus tribui, quod is qui hoc brocardicum pro se alleget, non opus habeat ulteriore probatione, sed quod is, qui in territorio alterius bona habet, debeat exemptionem suam probare. Quare materiam hanc dignam esse arbitratus sum, ut eam dissertatione hac inaugurali paulo accuratius examinarem, & tum ejus obscuritatem, tum falsitatem & ad definiendas quascunque controversias ineptitudinem ostenderem. Faxit Deus feliciter.

a) de Statib. Imperii Parte II cap. 89. n. 2.

§. III.

Territorii homonymia & variantes definitiones.

Atque hic initio se statim offert obscuritas termini primarii, de quo agit illud brocardicum. Videlicet ipsa vox territorii valde homonyma est: Modo enim denotat terræ portionem ad communitatem pertinentem; universitatem nempe agrorum oppidi, villæ, privati hominis; modo districtum jurisdictionis, modo jurisdictionem ipsam. *b)* Vnde varie etiam defini solet territorium, Territorium esse universitatem agrorum, dicit Pomponius, *c)* intra fines cujusque civitatis, quod ab eo dictum quidam ajunt, *d)* quod magistratus ejus loci intra eos fines terrendi i. e. submovendi jus habet. *e)* Alii describunt, quod sit pars imperii loco distincta, ad hoc ut peculiari regimine civili Republicæ communi subjuncto administraretur. *f)* Alii, quod sit universitas ditionis, quæ specialem habeat titulum & ad unius justam administrationem respiciat. *g)* Etsi vero significatus isti & definitiones variantes non sint plane oppositæ, sed quodammodo affines,

affines, non tamen univocæ & coincidentes, adeoque accuratori dispectione secernendæ, & antequam id fiat, parum aptæ, ut rei obscuræ illustrandæ adhiberi possint.

b) Schilterus de Condominio circa sacra cap. 3. §. 1. p. 9.

c) l. 239. §. 8 de V. S.

d) Egid. Menag. Amæritat. Jur. Civil. c. 39.

e) Conf. Strauchius Specimin. Instit. Jur. publ. l. 2 tit. 8. §. 1.

f) Ludolphus Hugo de Statu regionum Germaniæ c. 2. §. 4.

g) Idem ibid. cap. 6. §. 6.

§. IV.

Quam raro vero Doctores de territoriis commentantes debitam adhibere soleant rerum diversarum discretionem, exempla docent ubivis obvia. Quin & illi, qui confusionis evitandæ gratia distinctiones adhibent, nempe dem sapius rem obscuram obscurior em reddunt. Ita Feltmannus & Jcus alias & fama & scribendi genere clarissimus, territorium dicit b) sumi & passive & materialiter ac formaliter simul, vel active & formaliter tantum. Quid enim hac distinctione obscurius? Si enim territorium formaliter tantum sumtum coincidit cum territorio active dicto, etiam territorium materialiter & formaliter simul sumtum, erit idem cum territorio active & passive simul dicto, non vero denotavit territorium passive tale. Sed & ipsum materialiter & formaliter tanquam termini metaphysici a corporeis substantiis abstracti parum apte applicantur ad res politicas aut juridicas i) & res absque istis terminis magis perspicuas caligini nescio quorum grillorum involvunt. Neque distinctio hæc obscura fit evidentior per exemplum a Feltmanno subjunctum. Ut exemplo, inquit, k) res fiat clarior, magistratus urbanus habet in urbe & urbis tabula, sic enim fines appellant, territorium materialiter & formaliter simul, etiamque passive. Rector autem Academicus, nec non Prætor militaris ratione personarum suæ jurisdictionis in eadem urbe, cum terrendi gaudeant potestate, non minus etiam

iam dicuntur habere territorium, sed formaliter tantum & active. Quid enim hic sibi vult *etiam passive?* Indicio hoc est, sensisse Feltmannum objectionem nostram de inconvenientia applicationis territorii passive dicti ad id, quod materialiter & formaliter simul tale est. Et annon convenientius fuisset, si dixisset, territorium Rectoris summi pro Jurisdictione, territorium magistratus urbici & pro jurisdictione & pro dominio in urbem & agros jurisdictioni subjectos. Quamvis ipse Feltmannus viderit, an & hoc modo conveniens maneat locutio. Etenim falsum est, urbem & aedes in urbe aut agros eo pertinentes esse in dominio magistratus urbani. Et verius est, Rectores Academicarum habere jurisdictionem sine territorio. l)

b) in *Comment. ad Pandect. ad l. 20. ff. de J. dict. n. 1.*

i) rem latius deduxit Dn. Praeses in *praefatione ad Annotationes suas in Strauchii Jus Justinianum.*

k) *d. l. n. 3.*

l) *Wissenb. ad l. 239. §. 8. de V. S.*

§. V.

Obscura & inconvenientis usurpationis territorii de jurisdictione Academica vel simili.

Ut taceam aliam inconvenientiam & duritiam loquendi, dum Feltmannus jurisdictionem Academicam & militarem in solas personas absque respectu ad bona appellavit *territorium*. Etsi enim lex allegata disponens, quod extra territorium jus dicenti impune non pareatur, possit applicari etiam ex rationis identitate ad Jurisdictionem Academicam; id tamen fit ex regulis interpretationis extensivae ad casum sub verbis legis non comprehensum. Ut non opus sit confugere ad interpretationem declarativam, quasi Jurisdictio Academica vel similis vocetur etiam territorium, quod praeter Feltmannum forte nemo dixerit.

§. VI.

Aliorum Vereor igitur, ne confuderit Feltmannus aliorum convenient-comparationes territorii cum Imperio & potestate in homines

mines sub illo territorio. Ita enim plerique Scriptores Juris publici docere solent; territorium esse subiectum passivum & materiale superioritatis territorialis, cui superioritas, vel imperium vel potestas active & formaliter insit m). Quamvis & hæc locutio sit paululum obscura, non solum ob terminos Metaphysicos hic sine necessitate adhibitos, sed & ob locutionem tropicam hic latentem. Nam imperium non exercetur in agros & solum, sed in homines in solo illo degentes, vel ad quos pertinet Dominium agrorum n).

m) Schweder. *Jur. publ. part. special. Sect. 2. c. 10. §. 13.* Schilter. *lib. 1. Inst. Jur. Publ. tit. 19. p. 197. & de condom. circa sacra c. 3. §. 2 p. 9. & §. 4. p. 12.*

n) Adde *Dissert. de Super. territ. inter maniſſas ad Specimen quartum medit. ad instrum. pac. §. 6. 13. & 15.*

§. VII.

Quemadmodum vero conceptus territorii in se æquivocus, obscurus & parum aptus est ad discernenda bona sive ecclesiastica sive secularia mediata ab immediatis, ita multo minus essentia bonorum mediatorum ex situ in territorio dijudicari poterit, cum illa regula, qua ista dijudicatio nititur, quod omnia quæ sint in territorio, sint etiam de territorio, æque obscuritate laboret, & prout communiter exponitur, sit valde dubia, aut etiam aperte falsa; certe ad controversiam de bonis immediatis, imprimis de ecclesiasticis, etiamsi alias vera esset, vix ac ne vix quidem applicabilis. Caterum, cum hæc asserta de illo canone haud dubie multis apparitura sint duriora, qui istam regulam pro brocardico & panacea, nescio, quanti pretii, in controversiis de medietate & immedietate bonorum, imprimis ecclesiasticorum habere solent, necesse jam erit, ut veritatem istorum assertorum paulo fusius demonstremus.

Summatim proponitur Regulam: quæ sunt in territorio, etiam esse de territorio; ad dijudicanda bona mediata ab immediatis esse ineptam.

§. VIII.

Initio obscurum est, quid sit esse in territorio & esse Idq; fusius se probatur.

B

cti-
cio
in-
id,
non
su-
&
ris-
it,
im
en-
est,
rri-

su-

lo-
n &
ap-
uod
ffit
n A-
ex-
um.
ara-
etur
emo

m-
ho-
ines

Obscurum, se' *de territorio*. Communiter equidem ad hodiernum
 quid sit in usque diem creditum est, *in territorio* esse, significare
 & de terri- situm bonorum intra bona ac prædia alterius, *de territo-*
 torio, & ab rio vero esse, significare subjectionem alterius, cujus terri-
 eruditus ritorium illud est, potestati & imperio. Sed uti nihil in
 contradi- hoc mundo est firmum & stabile, & novæ sententiæ se
 ctorie ex- iis quoque, qui alias strenui antiquitatis, etiam non a
 positum. deo optimæ ac verosimilis, defensores esse solent, subinde
 insinuant; ita reperti sunt nuper quidam, qui significa-
 tionem terminorum prope inverterunt, nescio, quibus
 Carpzovii locis moti, ut statuunt, *de territorio* esse,
 significare, esse Territorium immediatum, *in Territorio*
 vero esse, notare subjectionem territorialis potestatis.
 Etsi vero certus sim, Carpzovio hanc interpretationem,
 inusitatam plane & incognitam, nunquam venisse in men-
 tem nec ullo vel minimo saltem argumento, ea asser-
 tio probata fuerit; non tamen hujus loci est, de Carp-
 zovii mente differere cum alias facile ostendi posset, Carp-
 zovium non una vice in scriptis suis sibimet ipsi contra-
 dixisse, aut sententiam suam mutasse, quod salva viri, a-
 lias de jurisprudentia immortaliter meriti, existimatione
 dictum sit. Sufficit, quod ex hoc exemplo appareat, do-
 ctiores, qui illo brocardico, quod, quæ sunt in territorio,
 sint etiam de territorio, tanquam præcipuo fulcro suarum
 imbecillium disputationum utuntur, in promptu habere,
 si a dissentientibus urgeantur, varias formas, quibus ter-
 minos istos, instar Protei, pro lubitu mutare possint. I-
 mo nec desunt, qui dum ab aliis oppositum plane brocardi-
 co isti canonem audiunt; aliud esse in territorio, aliud
 de territorio, nec ab uno ad alterum inferri posse; sig-
 nificationem *in territorio* esse, iterum in aliam for-
 mam mutant, statuentes, eos, qui alterius territorio un-
 decunque circumdati sint (enclavés) eo ipso, quod non
 sint *de territorio*, etiam propriè non esse *in territorio*
 alterius, sed constituere proprium territorium. *d)* Sed
 hi

hi videlicet non sentiunt, hac expositione adhibita, salvam quidem & inexpugnabilem reddi regulam; quod ita est in territorio, etiam necessario est de territorio, verum eandem simul reddi tautologicam & ineptiorem, quam si ei relinquatur sensus, qui communiter eidem imponitur. Nam secundum hanc novam expositionem, ubi *in* territorio esse, & *de* territorio sumitur synonymice, sensus regulæ iste evadet: Quicquid est *de* territorio, est etiam *de* territorio. Quis non harum inventionum misereatur?

a) *Vid. Dn. Horn, Jur. Publ. Prud. c. 62. §. 2. p. 697. Conf. Fritsehii Exercitationum variarum Jur. Publ. part. 2. Exerc. 3. §. 22. in fine.*

§. IX.

Porro quod communem intellectum brocardici illius, quod ea quæ sunt in territorio, etiam sint de territorio, attinet, haud dubie falsum est illud axioma, cum infinitæ ejus possint dari instantiæ, & adeo absque dubio verior est, imo verissima altera regula opposita modo allata; aliud esse in territorio, aliud de territorio, & ab illo ad hoc non posse concludi. p) Sentientes hanc falsitatis evidentiam amassii illius regulæ, eam temperare studuerunt, fatentes regulam non esse universalem, sed dari posse hinc inde instantias; sufficere tamen ad finem obtinendum, quem ipsi intendunt, si valeat ut plurimum, & videlicet in tantum, ut aliæ regulæ juris, quæ, si non operentur probationem plenam, pariant tamen præsumptionem pro allegante, ita ut contradicens probare debeat exceptionem. Ita videas passim, etiam ubi adhuc hodie controversiæ sunt de bonis mediatis vel immediatis, eos, qui magnis stipendiis aluntur ad defendenda Principum suorum jura, care nimis vendere hoc brocardicum, dum asserunt tanquam rem indubitam; situm in territorio facere tamdiu præsumtionem, quod bona sita in territorio sint etiam de territorio, donec pars adversa probeat

Falsitas Regulæ evidens, & alio modo temperatæ dubietas.

contrarium. Verum & hoc modo, ut initio mollissime sententiam dicam, res non adeo certa est, sed valde dubia. Nam qui ante Reinkingii tempora illud brocardicum usurparunt, eos magno labore collegit ipse Reinkingius q). Post hunc, qui eandem cantilenam cantant, fere Reinkingii vitulo arant, etiam ubi eum non citant. Sed ante Reinkingium non dubitavit illius brocardici veritatem in dubium vocare Zacharias Vietor. r) Et post imaginariam Vietoris refutationem a Reinkingio e) tentatam, tanti hæc refutatio visa haud fuit Klockio, quin sententiam Vietoris veriozem arbitratus fuerit, t) quem sequuntur Feltmannus u) & forte aliis plures.

p) Vietor, Antonius Faber, Surdus, Thomas Michael, Andreas Knichen, citati Cortrejo *ad Pacem Ryswyensem pag. 123. n. 9.*

q) *de Regim. Seculari & Ecclesiastico lib. 1. class. 5. c. 1. n. 24. seq.*

r) *de exempt. conclus. 27.*

s) *d. l. n. 51. seq.*

t) *Vol. Conf. 10. n. 58. seq.*

u) *ad l. 1. §. 4. de Offic. pref. Urb. n. 3.*

§. X.

Incertissimum est, quid sit esse in territorio.

Sed nolumus autoritatibus pugnare, videamus potius rationes. Initio quidem velle scire, quid sit in territorio. Nam territorium quodcumque fines suos certos & indubitatos haudquaquam a natura habet, sed ab arbitrio hominum, variante valde & nullis adeo regulis definiendo. Unde assertio, rem, de qua litigatur, esse in territorio alterius sitam, per se nihil probat, nisi aliis fortioribus & a situ valde alienis probationibus fulciatur; Territorii privati quantitas etiam in re minima consistere potest, publici vero amplitudo nusquam per regulas aut leges certas est definita. w) Et ipsi, qui hoc brocardico uniantur, nesciunt, quid velint, ita ut certi quid & solidi responsi, etiam fideiculis adhibitis ex ipsorum ore & calamo non possis extorquere. Hinc modo dicunt, esse in terri-

territorio idem esse, ac esse intra fines territorii: modo docent, esse in territorio idem esse, ac esse circumdatum ab alterius territorio, & vt pondus rei leuissimæ addatur ex peregrina lingua, mysterii loco addunt Gallicam vocem *enclave*. Modo dicunt in territorio etiam esse loca finitima, vicina, adjacentiaque in medio duorum locorum posita x).

w) Schilter. *de condom. circa sacra c. 3. §. 3. p. 11.*

x) Reinking. *d. l. n. 25. 32. seq.*

§. XI.

Sed quocunque te vertas, nihil deprehendes nisi Et quocunque pergulas pictorum, veri nihil, omnia falsa. Nam prima que modo explicatio petit principium. Afferis: bona hæc sita sunt eam phrasin in territorio meo. Nego. Probas, quia sunt intra fines territorii mei. Nego consequentiam, si per rō invalde dubia tra fines esse, intelligis finibus meis circumscribi. Nego est illa ex assertum, si intra fines esse, idem est ac inter partes esse. Ergo hoc intuitu ego contra assero, rem litigiosam esse non plane extra fines tuos. Tertius extra partes positus neutri credet, quia fines territorium infinitis modis variant. At inquis, territorium indubie meum circumscribit & circumdat id, quod tuum esse asseris in medio mei territorii positum. Sit ita, quid inde. Dico contra: medium hoc territorium ideo est extra fines tui territorii, quia tui territorii pars non est. Orbis rotundus est, & quicunque partem continentis tenet, a maris littoribus remotas, circumdatur ab alienis territoriis, & tamen horum pars non est. Finge agrum Titii A. circumdari ab agris B. C. D. E. F. Sempronii, Mevii, Nonii, Decii, Caji. Sempronius, cujus est ager B. comparat agros reliquos quatuor vicinorum agrum Titii circumdantes, aut, si id melius tibi placeat, enclavantes. Quis diceret propterea, agrum Titii situm esse in territorio Sempronii, & inde præsumtionem esse pro dominio Sempronii & ejus heredum in illum agrum, etiam si hi per centum annos agros B. C. D. E. F.

continuata possessione retinuerint. Quod si urgeas, exemplum non desumendum esse ab agris, sed e prædiis urbanis, & saltem id in territorio domini urbis situm esse, quod intra eadem moenia continetur, ne sic quidem quicquam obtinebis. Nam & ipsimet, qui alias multum huic regulæ tribuunt, nobiscum consentiunt, & rem eleganti exemplo urbis Ratisbonensis illustrent. *Quia sæpius status alicujus Imperii territorium undique circumdatum est (enclave) alterius territorio, quale quid contingit, Ratisbonæ, quæ in medio agro Bavariæ sita, atque intra sua pomœria quinque Status Imperii continet, hinc Dd. dicunt, aliud esse in territorio (scilicet ratione situs meri & circumscriptiois) aliud de territorio (ratione imperii & superioritatis.) Quæ innuere volunt, non esse quem subjectum territoriali potestati, licet bona, quæ possidet, in alicujus Status territorio sint sita. Sed si recte æstimare velimus, ejusmodi status nec etiam est in territorio alterius, sive in provincia, vel portione illa, quæ est alterius status, (per modum partis) sed ille ipse locus, quem possidet, per se est territorium, etsi ab alio territorio undique circumdatum. y)* Vides hic nobiscum asseri, status quinque, etsi intra pomœria Ratisbonæ sita, tamen non esse in ejus territorio, nec Ratisbonam esse in territorio Bavariæ, etsi in medio agro Bavariæ sita sit.

y] Dn. Horn. *Jurispubl. prudent. c. 62. §. 2. p. 689. Confer supra §. 84.*

§. XII.

Id vero palpabiliter falsum est, quando asseritur, bona vicina, adjacentia & finitima, id est fines attingentia, esse in territorio, seu partes territorii, cum vel ex solis terminis sub hac assertione latens (& imo non latens, sed aperta) contradictio oculos mentis Juristorum debuisset ferire, nisi præjudicium autoritatis spissam nebulam illis obduxisset. Nam vel ideo illa bona, quia vicina sunt, quia adjacentia, quia fines attingentia sunt, non sunt in territorio sita, tantum abest, ut sint partes territorii. Unde etiam si Zasius, Meichsnerus, Menochius, Wesenbecius, Gaili-

Et omnium
falsitas palpabilis subest, si adjacentia & vicina dixeris esse in territorio.

Gailius, Zieglerus, Sixtinus, Gravetta, & sexcentii alii vel
 millies ditant, locum vicinum cenferi ejusdem juris, quo
 reliqua jura vicina, item jus superioritatis ad eum perti-
 nere cenferi, ejus territorii limites attingant; item ca-
 strum, quod est inter duas civitates, in dubio præsumi per-
 tinere ad jurisdictionem illius, cui est propinquius, item,
 medium inter duo extrema positum, regulariter vergere
 ad proximius &c. 2) neminem tamen, qui non præjudicio
 autoritatis excœcatus est, persuadebunt, cum hæc omnia
 asserta non solum nitantur falso brocardico, quod ea, quæ
 sint in territorio, præsumantur esse de Territorio, sed et-
 iam insuper falsissime vel subsumant, talia bona vicina esse
 in territorio, vel falsum brocardicum falsius extendant ad
 casus plane diversos.

2] Reinking. *d. l. n. 33, 34, 35.*

§. XIII.

Sed posito etiam, de phrasi, quid sit esse in territo-
 rio, litigium omnino nullum subesse, verum communi con-
 sensu per eam intelligi situm in territorio vel prope terri-
 torium, nunc tamen ex dictis aut vel ex solis terminis ite-
 rum constabit, regulam illam nullius plane momenti esse.
 Nam hoc modo ex communi explicatione debet esse sensus
 canonis, quicquid in bonis meis aut prope ea jacet, in id
 habeo imperium summum, aut summo proximum, aut et-
 iam jurisdictionem. Cedo cur? & quare hoc assertum ti-
 bi crederem, cum nulla sit inter subjectum & prædicatum
 connexio. Habitat v. gr. paterfamilias in ædibus meis,
 aut vicinus meus est; ergo habeo jurisdictionem & im-
 perium in eum, aut ejus familiam, vel saltem habere præ-
 sumor? Quis unquam hanc consequentiam vel in somno
 sibi imaginatus esset? Situs bonorum res facti est, impe-
 rium juris. Bona, res sunt dominio passive capaces, sed im-
 perium & jurisdictio, jura sunt, quæ tendunt in personas &
 earum actiones.

Falsitas ar-
 gumentati-
 onis a situ
 rerum, ad
 imperium.

§. XIV.

Falſitas ar- Imo haectenus dicta oſtendunt, quod a ſitu bonorum
gumentati- ne quidem ad eorum dominium argumentatio procedat.
onis a ſitu Nam & dominium vocabulum juris eſt, ſitus rerum, ut
rerum, ad diximus, ad ea, quæ meri facti ſunt, pertinet. Ergo fal-
earum do- ſſima eſſet regula: quicquid eſt in territorio meo ſitum,
minium, id eſt etiam de territorio meo, ſi eſſe *de* territorio ſaltem
dominium denotaret non imperium. Unde Ratiſbona non
eſt in dominio Bavarix nec bona quinque ſtatuum in urbe
Ratiſbonenſi ſita in dominio civitatis ſunt a).

a) Confer modo dicta §. 11. ubi & aliud exemplum allatum fuit
§. XV.

Falſitas ar- Quin etſi demus, in territorio eſſe, æquipollere
gumentati- phraſi, eſſe in dominio, & de territorio eſſe, ſignificare,
onis a Do- eſſe ſub imperio vel jurisdictione: falſum eſſet, ea, quæ
minio re- ſunt in Dominio noſtro, eſſe etiam, aut ſaltem præſumi,
rum ad im- eſſe ſub noſtra Jurisdictione. Dominium eſt jus in res,
perium. imperium jus in perſonas. A diverſis ad diverſa non va-
let illatio, ut primi primæ Philoſophix tyrones norunt.
Unde jamdiu doctores notarunt, territorium poſſe eſſe,
ſine jurisdictione, & jurisdictionem ſine territorio b).
De poſteriori exemplum jam ſupra habuimus in Acade-
miis c). Et quamvis non deſint, qui ſtatuant, jurisdic-
tionem præſumi territorium habere, tamen iidem faten-
tur, nec hanc præſumptionem eſſe magni momenti, ſed
valere ſaltem in univerſali jurisdictione imperatoris. d)
Imo etſi valeret ubique, non tamen aliquod momentum
afferret ad rem præſentem, cum aliud longe ſit, non præ-
ſumi eſſe ſine aliquo Territorio, aliud, non præſumi eſſe
ſine hoc Territorio, (de quo jam ſermo eſt.) Quid quod,
ſi & *de hoc* Territorio valeret ubique, vel ſaltem regulari-
ter, hæc præſumptio, non tamen ea pertineret ad regulam
noſtram, ſed potius eandem inverteret. Tum enim ſic
dicendum foret: quicquid eſt de territorio, præſumitur
etiam eſſe in territorio: At brocardicum de quo agimus,
vult

vult ea, quæ sunt in territorio, esse etiam de territorio.

b] Klockius d. Vol. 1. consil. X. n. 58.

c] Supra §. 5.

d] Klockius n. 59, 60, 62.

§. XVI.

Volumus adhuc insigniter & quasi dissolute liberales esse. Id est, concedamus; regulam quocunque modo etiam intellectum, quod ea, quæ sunt in territorio, præsumantur etiam esse de territorio, veram esse, quam hæcenus falsitatis convicimus: sed nec hoc tamen sufficit ad determinandam differentiam bonorum mediatorum & immediatorum. Præsumtio tollitur præsumptione, & exceptio tollit regulam. Quod si igitur, ubi litigatur de bonis mediatis an immediatis, aliquis, qui bona assereret mediata, nihil aliud quem illam regulam (fingamus per impossibile etiam verissimam) proferret, nihil obtineret, sive de dominio eorum bonorum controversia esset, sive de imperio, si alter qui, immediata assereret elideret præsumptionem per alias præsumptiones fortiores in contrarium, aut si fa-teretur, regulam hanc quidem in se esse bonam, sed non locum habere in bonis, quæstionis, inprimis ecclesiasticis, verum hæc ad exceptionem ab illa regula pertinere. At vero utramque responcionem hic locum habere, patebit ex sequentibus.

§. XVII.

Fingamus controversiam esse inter duos Principes de territorio quodam sive ecclesiastico sive seculari, quorum unus id mediatum esse, & ad suum dominium vel ad suam superioritatem pertinere diceret; alter vero id immediatum esse assereret. Quæritur quis in possessione sit vel ipsius loci, si de dominio lis esset, vel superioritatis in illo loco, si de superioritate. Si is, qui id mediatum esse vult, profecto male rebus suis consulere, si ad hoc brocardicum vulgare vellet confugere, cum jam præsum-
 tionem

C

tionem

tione possessionis tutus sit. Quod si ipse non sit in possessione, sed alter, qui bonum ecclesiasticum vel seculare vult immediatum esse, haud dubie praesumptio pro possessore longe fortior erit, quam praesumptio canonis: quicquid est in territorio, est etiam de territorio. Unde possidentes beati dicuntur, qualis beatitudo nunquam brocardico isti coheret. e)

e) Conf. Klock. d. l., n. 61.

§. XIIX.

Partim pro Libertate.

Unde taceamus praesumptionem pro libertate. Si enim quaelibet bona praesumuntur secundum statum suum naturalem libera, donec probetur contrarium, sane praesumptio illius brocardici iterum vincetur a praesumptione pro libertate, ut jam observavit Vietor. f) Nec opus est, ut hoc loco confugiamus ad textus juris canonici ff) aut civilis, cum praesumptio pro libertate desumpta sit a natura rei.

f) de exempt. concl. 27. n. 5.

ff) cap. jus gentium dist. 1.

§. XIX.

Responsio Reinkingii ad rationem de praesumptione fortiore pro libertate.

Et frustra adeo dubium hoc tollere laborat Reinkingius, negando, praesumptionem pro libertate esse fortiolem praesumptione illius brocardici: Quæris rationes? Ecce duas suppeditat, initio quia fortior sit praesumptio, quæ magis in jure fundatur, illam vero praesumptionem, res in territorio etiam esse de territorio, in plurimis juris tam civilis quam canonici textibus fundatam esse; deinde, licet praesumptio libertatis deprompta sit ex jure naturali, norum tamen esse, quod jus civile non per omnia serviat juri naturali, & quod jus naturale dicat in genere & in thesi, id jus civile accommodare ad species & hypothesin. Sicuti autem in toto jure generaliori dispositioni per specialem derogetur, ita etiam praesumptionem & conjecturam potentiolem credi, quæ sit specialior, & praesumptionem generalem cedere his, quæ specificè in opposito adducuntur, item praesumptionem specialem esse potentiolem generali.

rali. Sicuti enim clavus clavum trudit, ita præsumtionem
fortiorem excludere infirmiorein. Quam in rem in singu-
lis lineis adducuntur a Reinkingio autoritates interpretum
juris & Doctorum Pragmaticorum. g)

g) Reinking. d. l. n. 56. seq.

§. XX.

Sed uti his temporibus in quæstionibus juris publi-
ci non curamus autoritates Jctorum, sed quærimus rati-
ones in se ipsis pondus habentes, ita rationes Reinkingii,
si eas paulo penitus intuearis, vel plane impertinentes
sunt, vel certe exigui momenti. Nam initio, num præ-
sumtionem pro libertate dicit esse juris naturalis genera-
lem, illam vero alteram brocardici communis, juris civi-
lis & specialem, multipliciter fallitur. Nam præsumtio pro
libertate non est juris naturalis, proprie dicti & præcepti-
vi, sed talis, quæ ex natura rerum desumpta ea, & quod
jura omnia in rem alienam ex facto orientur, facta vero
non præsumantur, nisi probentur. Tales vero præsum-
tiones tantæ efficaciz sunt, ut a jure civili non possint
tollī nec mutari. Nam quemadmodum jus civile non
potest mutare jus naturale præceptivum, ita nec potest
mutare naturas rerum, neque per meram legem civilem
potest introduci, ut facta præsumantur, nec indigeant pro-
batione.

Cujus in-
sufficiencia
ostenditur;
Falsum est,
jus civile
posse muta-
re naturas
rerum.

§. XXI.

Deinde quæ de fortiore præsumptione speciali præge-
nerali adducuntur, variis adnotationibus indigent. Si
enim per genus & speciem intelligit id, quod logici his
terminis innuere solent, falsum est, quod genus & speci-
es sibi invicem opponantur: Sunt enim subordinata, ita
ut species includatur sub genere, & genus de specie præ-
dicetur affirmative, ut vel pueris notum est. Unde præ-
sumtio generalis nunquam potest oppositam habere præ-
sumtionem specialem. At vero inter istas duas præsum-
tiones, quarum una præsumit pro libertate contra impe-
rium

Falso asse-
ritur, speci-
alia gene-
ralibus opo-
poni.

rium non obstante situ rei, altera pro imperio ex rei situ contra libertatem, revera est opposito. Ergo neutra harum præsumptionum generalis, neutra specialis dici potest.

§. XXII.

Falso asseritur, præsumptionem communis brocardici esse exceptionem a præsumptione regulæ pro libertate.

Sed videtur Reinkingius, nisi me omnia fallant, per præsumptionem generalem intelligere regulam, & per præsumptionem specialem exceptionem a regula. Hic quidem verum est, quod regula & exceptio contineant prædicata opposita, adeoque certo respectu, & quatenus exceptio tollit regulam in casu excepto, etiam verum est, quod exceptio sit fortior quam regula. Sed hoc parum proderit Reinkingio, quia rursus falsum est, præsumptionem pro libertate esse regulam, cujus exceptio contineatur in brocardico, quod desumptum est a situ rei. Nam exceptio a regula debet adducere casus sub regula comprehensos. Quod ad rem præsentem non potest applicari. Commune brocardicum vult, imperium in bona præsumendum esse ex eorum situ. Sed præsumptio pro libertate contradicit toti illi brocardico, & vult, quamlibet rem præsumi liberam ab alterius imperio, non obstante situ rei. Ergo habes duas regulas sibi oppositas, quarum neutra alterius exceptio dici potest.

§. XXIII.

Falsum est præsumptionem brocardici ideo fortiolem esse, quod fundetur in textibus juris civilis aut canonici.

Denique cum Reinkingius asserit, præsumptionem fortiolem esse, quæ magis in jure fundetur, at præsumptionem brocardici fundari in plurimis juris tam civilis quam canonici textibus, & hic non uno modo fallitur. Nam primo in quæstionibus juris publici non curamus textus juris civilis & canonici, cum hæc jura recepta sint saltem aliquo modo in Germania, & saltem in subsidium in quæstionibus juris privati. Ergo, etiamsi verum esset præsumptionem pro libertate nequaquam nisi textibus juris civilis aut canonici, contra præsumptionem brocardici communis, quod ea, quæ sunt in territorio sita, præsumantur etiam esse de territorio, literis majusculis vel plane aureis

aureis' contineri in utroque jure, nobis tamen & autoribus aliis, contra quos ibi Reinkingius disputat, id nequaquam noceret.

§. XXIV.

Sed præterea etiam utrumque horum assertorum Falsum est, falsum est. Nam vel dupondii ex institutionibus sciunt, præsumtionem pro libertate bonorum quam maxime rece- nem pro ptam esse a jure civili, cum in ea se fundet tota actio nega- libertate toria, quanta quanta est, b) ut adeo non opus sit, ea de re rerum non anxie autoritates doctorum & legum conquirere, cum fundari nec ipse Reinkingius negare potuerit, præsumtionem pro textibus ju- libertate fundatam esse in jure civili, sed saltem videatur ris civilis. ludere voluisse pluralitate textuum, quasi videlicet suum brocardicum fundetur in pluribus textibus juris utriusque quam præsumtio pro libertate, quod tamen & ipsum fal- falsissimum est, & si verum etiam esset, nihil evinceret, cum ingenuus Jctus non numeret leges, sed contenta earum ponderet.

b) l. 9. C. de Servit. & aqua. Dd. ad §. Inst. de act. & ad tit. ff. Si Servit. vind.

§. XXV.

Quare, age, videamus, quamnam sint illæ leges, per Falsum est, quas brocardicum vulgare corroborare intendit Reinkin- brocardi- gius. Quod si enim ex abundantanti ostenderimus, nihil cum vulga- minus contineri in illis textibus, quam quod Reinkingi- re probari us intendit, etsi nihil inde accedat veritati sententiæ no- posse ex stræ, ad id tamen forte discursus iste proderit, ut saltem textibus u- rubor excutiat istis doctoribus, quamvis invitis, qui triusque tradita veterum glossatorum falsissima adhuc hodie pro juris. oraculis venditant. Sed videamus ipsos textus, non glossas Dd. sensum sæpissime alienum textibus affingen- tium.

§. XXVI.

Ex jure civili in aciem producit a Reinkingio a) Neq; enim Ulpianus, qui in libro singulari de officio præfecti urbi probatur ex l. 1. §. 4. de C 3 sic

Offic. Praef. Urbi, sic scribit. *k)* *Initio ejusdem epistola* (Severi ad Fabium Celonem) *ita scriptum est.* Cum urbem nostram fidei tuæ commiserimus. *Quicquid igitur intra urbem admittitur, ad praefectum urbi videtur pertinere.* Vides, hoc loco non agi de bonis in urbe sitis ad imperium praefecti urbi pertinentibus, sed de criminibus intra urbem admissis. *l)* Porro non agitur hic in genere de quibusvis territorium dominis, sed in specie de praefecto urbi, qui non erat dominus urbis Romanae. Nec Jctus aliquid concludit aut infert ex mero situ rei, sed ex voluntate speciali Imperatoris per epistolam declarata. Si enim ex mero situ rei istam observationem deduxisset Ulpianus, non adjecisset verba statim sequentia: *Sed etsi quid intra centesimum milliariam (extra urbem) admissum sit, ad praefectum urbi pertinet.* Ergo doctores formarunt quidem commune brocardicum ex hoc textu, sed invito Ulpiano. Id quod jam observavit Feltmannus. *m)*

i) d. l. n. 24.

k) l. 1. §. 4. ff. de off. praef. urb.

l) juncto princ. eod.

m) in comment. ad l. 1. §. 4. n. 3.

§. XXVII.

Neque ex l.
239. §. 8. de
V. S.

Secundus textus juris civilis, ad quem provocat Reinkingius, est definitio vel potius descriptio territorii, quam Pomponius tradidit *n)* jam superius *o)* descripta. Verum cuique & hic verba Pomponii legenti statim apparebit, Jcto neque per somnium quidem in mentem venisse, ut brocardicum, quod ea, quae sunt in territorio, sint etiam de territorio, ibi docere voluerit. Credo etiam ipsum Reinkingium ista sensisse, quare allegando hanc legem simul ad Dd. provocat, innuens videlicet, commentatores aut glossatores ex ista lege etiam brocardicum illud, hactenus multae absurditatis convictum, pro more suo deduxisse, quamvis eam deductionem apud paululum sagaciores commentatores ad titulum de V. S. ut puta Al-

cia.

ciatum, Fornerium, Brechaum & Wissenbachium, non ob-
servaverim.

n) l. 239. §. 8. de V. S.

o) supra §. 3.

§. XXIIIX.

Porro Imperatores Leo & Anthemius, (ad quam tex-
tum tertio provocat Reinkingius) de officio episcoporum
circa ultimas voluntates, inprimis respectu relictorum ad
pias causas, disponentes, inter alia constituerunt. q) *Quod si
in vico vel territorio testator mortem obierit, illius civitatis vir reve-
rendissimus episcopus exactionem habebit, sub qua vicus vel territo-
rium esse dignoscitur.* Sed præterquam, quod in hoc textu
vicus & territorium sibi invicem opponantur, & quod hic
non agatur de jure territoriali episcopis competente in vi-
cum vel territorium, sed saltem de exactione voluntatum
ultimarum in illo vico vel territorio; vellem argumentum
audire, quo mediante ex verbis textus hujus regula ex-
trui possit, id omne esse de territorio, quod situm sit in ter-
ritorio, cum de situ in territorio ne vocabulum quidem ex-
tet in dicto textu, sed sensus simplex sit, episcopum civitatis
habere exactionem ultimarum voluntatum omnium, qua-
rum testator mortuus sit in loco ad jurisdictionem illius ci-
vitatatis pertinente.

q) l. 28. §. 4. C. de Episc. & Cler.

§. XXIX.

Sed forte ex jure canonico melius sententiam suam
probavit Reinkingius. Ita videtur, si consideres verba
canonis ab eo allegati ex concilio Aurelianensi. r) *Omnis
basilica, quæ per diversa loca instructa sunt, vel quotidie construun-
tur, placuit secundum priorum canonum regulam, ut in ejus episcopi
potestate consistant, in cujus territorio posita sunt.* Hic sane satis
perspicuæ eæ basilicæ dicuntur esse in potestate episcopi,
quæ in ejus territorio sitæ sunt. Cum igitur de territorio
vel sub territorio esse in communi brocardico denotet esse
sub domini territorialis potestate & imperio, certe sua
spon-

Neque ex
l. 18. §. 4. C.
de Episc. &
Cler.

Neque ex
can. 10. c. 16.
qu. 7.

Sponte ex isto canone argumentatio videtur profluere, ea quæ sunt sita in territorio, esse etiam de territorio. Sed salva res est. Si enim nihil aliud nobis restaret, quod exciperemus, dici posset, hic in specie agi de potestate episcopi, non de potestate & imperio omnium principum, adeoque ex dispositione particulari de potestate episcoporum non posse formari regulam universalem de potestate omnium principum: minime vero omnium posse talem regulam allegari adversus episcopos de bonis mediatis an immediatis litigantes cum principibus secularibus. Sed non opus est, ut ad hanc responsonem confugiamus, quia alia suppetit magis evidens & palpabilis. Qui brocardico vulgari utuntur, loquuntur de jure territoriali principum. At per territorium episcoporum in allegato canone nequaquam intelligitur superioritas aliqua territorialis. Desumptus enim est iste canon ex concilio Aurelianensi primo, quod sub Hormisda Papa currente seculo sexto habitum fuit. At illo tempore episcopi haud dubie jura territorialia non habebant. Igitur necesse est, ut si quis ex illo canone deducere velit brocardicum vulgare, is a baculo argumentaretur ad angulum.

r] can. 10. c. 10. qu. 7.

§. XXX.

Unde rur-
sus infertur
brocardi-
cum vulga-
re esse nul-
lius valoris

Et hi quatuor textus hactenus memorati, tres ex jure civili, & unus ex jure canonico sunt illi plures textus, quorum scil. fiducia putavit Reinkingius probasse assertionem suam, quod videlicet fortior præsumtio sit pro vulgari brocardico, quam pro libertate. Postquam igitur ostendimus, nullum ex istis quatuor textibus probare, quod probare debebat, potius jam invertimus propositionem a Reinkingio defensam, secure adstruentes, præsumtionem illam brocardici non solum esse imbecilliorum præsumptionem pro libertate, sed plane nullam.

§. XXXI.

Porro etfi
verum fo-

Uit tamen defensores communis brocardici sentiant,
nos

nos haud ex partialitate quadam & præconcepta opinione illud impugnare, ac ejus usum in discernendis bonis mediatis & immediatis negare, age concedamus etiam illud brocardicum in regula verum esse, quid vero illud proderit ejus amassis, ubi sermo est in specie de bonis ecclesiasticis, si ille canon in omnibus his bonis exceptionem patitur. At vero hoc fatentur ipsi canonis hujus amassii. Speidelius certe, postquam multa cum Reinkingio & aliis de usu brocardici vulgaris, quod scilicet liberet ab onere probandi &c. differuisset, subjungit tamen disertis verbis r). *Sed a modo dicta regula, (quod omnia ea, quæ in alicujus territorio sita sunt, ad territorium pertinere, ac proinde superioritas fundata censeatur) excipiuntur monasteria, templa, & basilicæ, quæ non principum ac dominorum politicorum, sed episcoporum potestati & jurisdictioni regulariter sunt subiecta: pariter & excipiuntur domus ac prædia ordinum militarium Teutonicorum & Melitensium; uti etiam ædes ac prædia canonicorum liberorum immediate imperio & casari in civilibus subiectorum.*

ret commune brocardicum, pateretur tamen exceptionem generalem quoad bona ecclesiastica.

r) Speidel. *Specul. var. observ. voce Lands- und Fürstl. Obrigkheit.*

§. XXXII.

Neque solum hæc exceptio fundatur in autoritatibus doctorum, sed & in ipso jure canonico, & fortius quidem, quam ipsa regula, utpote quam superius ex jure canonico haud probari posse ostendimus. Pertinent huc tituli ex decretalibus pontificum epistolis de immunitate Ecclesiarum, cœmeteriorum & aliorum locorum religiosorum. Rem in summam contrahit Lancellottus. s) *Realis immunitas est, per quam res ecclesiasticæ a censu vel collectis potestatum secularium libera redduntur; siquidem tam profanis legibus quam sacris canonibus sub excommunicationis & interdicti pœna constitutum est, ne quis eorum, qui jurisdictionem temporalem obtinent, possit tributa, collectas, seu quascunque exactiones sub quovis titulo vel colore imponere ecclesiis vel personis ecclesiasticis, pro domibus, prædiis vel quibuscunque possessionibus legitime acquisitis, etiamsi ipsæ ec-*

Diserte fundatam in jure canonico.

D

clesia

clesia vel persona vel res sint INTRA ILLORUM TERRITORIUM constituta. Et doctissimus Lancelotti interpres recte notat, *1)* autorem hoc velle, bona ecclesiastica aut etiam privata esse quidem in territorio, non tamen esse de territorio, h. e. non subjacere jurisdictioni civili. Scilicet ex doctrina canonistarum bona data aut relicta ecclesie in manum mortuam seu ecclesiasticam jurisdictionem ita transeunt aut transire debent, ut a superioritate profusus eximantur. *u)*

s) Instit. Jur. Can. l. 2. t. 20. §. 14.

f) B. Zieglerus ad d. l. Lancelotti p. 548.

u) Antonius Perez ad t. C. de S. S. Eccles. n. 11. Adde Petri Peckii tract. de amortizatione bonorum.

§. XXXIII.

Cui non obstant ea, Et quamvis hæc res displiceat Zieglero, eamque doctrinam falsitatis arguat cum Jctis quibusdam Gallis aut quæ contra Protestantibus, non tamen confundendæ sunt quæstiones differit. Principiis juris canonici haud dubie conveniens Zieglerus. est doctrina, quod bona ecclesiastica non sint de territorio principum secularium, etsi sint in territorio, nec hoc negat Zieglerus. Alia vero quæstio est, an illa doctrina conveniat genuinis principiis politicis, item an juris canonici dispositio illa sit conveniens juri Justiniano, an sit recepta in Gallia, aut apud Protestantes, quas recte negat Zieglerus. Lis illa de bonis ecclesiasticis mediatis ac immediatis in Germania ventilata fuit eo tempore, vbi reformatio incipiebat. At vero notum est, germanicarum ecclesiarum libertatem minorem fuisse illis temporibus, quam libertatem ecclesiarum gallicarum. Unde nec mirandum, quod adhuc hodie in germania principia juris canonici magis obtineant ac usu recepta sint, quam in gallia. Ut taceam, Zieglerum ibi loqui de subjectione bonorum ecclesiasticorum imperio totius regni aut imperii, non vero agere de relatione bonorum ecclesiasticorum ad superioritatem singulorum statuum.

§. XXXIV.

Ergo pro nostra doctrina stabilienda sufficiet, quod etiam secundum doctrinam JCtorum germanicorum jurisdictio ecclesiastica plane separata & exempta sit secundum principia juris canonici a jure territoriali, ita ut ab ea domini territoriales penitus exclusi sint, *) in tantum ut hujus jurisdictionis ecclesiasticæ & bonorum ecclesiasticorum intuitu episcopi dicantur habere peculiare ac proprium territorium. Nam tota diœcesis est territorium episcopi in spiritualibus x). Hinc & a JCtis Protestantibus doceri solet, episcopum non esse simplicem administratorem in sua diœcesi; & dominum, unde & episcopos appellari dominos iisque competere in sua diœcesi jus territorii, h. e. non solum imperium & jurisdictionem, sed etiam superioritatem & jura regalia, quæ territorii ut accidentia inseparabilia insunt. Adeoque volunt duplicem esse diœcesin, aliam generalem in terris ecclesiæ, aliam specialem in terris imperii seu dominorum temporalium: in terris ecclesiæ, seu feudalis regalibus ecclesiasticis episcopos exercere jurisdictionem utramque, tam secularem quam spiritualesive ecclesiasticam, secularem jure territorii ratione bonorum mensalium, fundorum, prædiorum, civitatum & feudorum militarium, & ecclesiasticam in his, quæ concernunt curam animæ & clericos. In terris autem Imperii seu dominorum temporalium rem aliter se habere. Territorium namque alicujus Domini secularis suis finibus determinatis claudi, nec non regionibus distingui, at diœcesin episcopalem non claudi finibus territorii unius, sed etiam extendi in aliorum territoria, ita ut duo vel plura territoria secularia contineantur ab una diœcesis, ita ut diœceseos alicujus principium in unius domini territorio terminetur, quod ideo constitutum, ut episcopi jurisdictione sua reprimerent dominos seculares, ne aliquid contra religionem molirentur, aut hostilia in vicinos moverent. Itaque jurisdictionem ec-

Diœcesis
episcopo-
rum intui-
tu bono-
rum eccle-
siasticorum
etiam ter-
ritorium
vocatur.

clesiasticam non territorio, sed dioecesibus distingui &c.

w) *vide quos citat Speidelius d. l. p. 756.*

x) *c. omnes basilica c. 16. qu. 7. Vid. supra §. 29.*

y) *Vide pluribus Matth. Stephani de Jurisdic. l. 3. P. 1. c. 14. n. 8. sequ. p. 116. sequ. Conf. Besoldi thesaurum practicum voce Bischoff.*

§. XXXV.

Quamvis
id fiat per
catachresin

Quamvis autem facile indulgeamus, dioecesin catachrestice appellari territorium, & accuratius adeo distingui dioecesin & jus territoriale etiam in ipsis episcopis, quod jam distinctius ab aliis z) fuit expositum, sufficit tamen, quod etiam ex doctrina paragraphi precedentis illustretur observatio modo memorata, quod bona ecclesiastica, ut basilicæ, templa &c. non sint de territorio secularium principum, etiamsi sint sita in ipsorum territorio, unde multo magis bona menfalia, civitates & feuda militaria episcoporum, in quibus episcopi jus territoriale exercent, pertinent ad episcoporum territoria, etiamsi sint sita in territoriis aliorum principum vicinorum. Nam una eademque res duorum dominorum territoriali potestati non potest esse subiecta, adeoque non erit de territorio duorum dominorum.

z) *Vid. Ziegler. ad Lancellott. p. 218. Conf. Matth. Stephani d. l. n. 25. p. 119. Strauchium Inst. Jur. publ. l. 2. tit. 9. & supra §. 29.*

§. XXXVI.

Ostenditur
brocardi-
cum vulga-
re non ju-
vari per di-
stinctionē
inter terri-
torium
clausum &
non clau-
sum.

Monstravimus hæcenus abunde & prope ad nauseam, plane nullius esse momenti brocardicum vulgare, quod illa, quæ sunt in territorio præsumantur etiam esse de territorio, adeoque ad secernenda bona immediata a mediatis non esse aptam. Nec tamen mirandum, quod adhuc hodie non desint, qui veteres illas regulas sic amare soleant, ut omnia potius tenent, quo quisquillas illas exornent, & distinctiones, nescio quas subtiles, ut putant, revera autem distinctiunculas brocardico defenso adhuc ineptiores excogitent, ut saltem aliquid dixisse videantur.

Vide-

Videlicet distinguunt inter territoria clausa & non clausa. In clausis dicunt valere regulam, ut ea, quæ sita sunt in territorio, sint etiam de territorio. At in non clausis procedere exceptionem, quod scilicet possit aliquis esse in territorio, qui non sit de territorio. Afferunt etiam exempla. Territoria clausa esse archiducatum Austriae, quatuor Electoratus seculares, ducatum Brunsvicensem & Lunenburgensem, Landgraviatum Hassiæ &c. Territorii non clausi exemplum esse territorium Stormariæ, in quo situm sit quidem Hamburgum, nec tamen sit de territorio. a) Sed quicumque ejus distinctionis autor sit, valde verosimile videtur, eam esse purum putum inventum hominis Sophistæ, intendentis eos, qui brocardicum vulgare oppugnarunt, insensibiliter & per circulum seducere a proposito. Nam vide modo, quomodo res evadat in circulum. Primo docuit vulgus Juristorum, regulam esse quicquid est in territorio, præsumi etiam esse de territorio. Ostensa falsitate hujus regulæ, cum aqua hæreret acutioribus defensoribus brocardici hujus, exceperunt, valere saltem regulam in territoriis clausis, et si non valeant in non clausis. Si quæras, quid vobis sunt territoria clausa, quid non clausa? respondent; illa territoria clausa sunt, in quibus locum habet regula, illa non clausa, in quibus locum non habet.

a) Video a quibusdam ad hanc distinctionem citari Schraderum, Magerum, Schutzium. Sed apud illos autores quidem in locis citatis altum de distinctione ista territorii est silentium, unde necesse esse, alium ejusdem esse autorem.

§. XXXVII.

Quod si retrospectias ad ea, quæ paulo ante b) docuimus, nova conjectura nobis suppeditatur de origine hujus distinctionis, eam videlicet ortam esse ex non recte vel intellecta vel applicata mente doctorum, qui territoria ecclesiastica cum secularibus, vel potius diœceses Episcoporum cum territoriis secularium compararunt, illas

Conjectura de origine hujus distinctionis, ejusque per-versa applicatio.

territoria non clausa, hæc clausa appellando. Juvat conjecturam hanc, quod modo *c*) inter exempla territoriorum clausorum afferantur saltem territoria secularia, nullus episcopatus, & ne quidem territoria electorum ecclesiasticorum &c. Sed præterquam, quod simul superius ostenderitimus, diœcesin appellari territorium catachrestice & prope abusive, plane diversa est significatio territorii clausi & non clausi, quatenus ad comparationem diœcesium ecclesiasticarum cum territoriis secularibus adhibetur, ab altera, quam excogitarunt ad salvandum brocardicum vulgare. Ibi enim territorium clausum appellabatur, quod propriis finibus contentum esset, nec jurisdictionem aut potestatem suam exerceret in res, quæ sine contradictione in vel sub alterius territorio essent, non clausum, quod potestatem vel jurisdictionem exerceret etiam in res vel possessores rerum alieni territorii. At vero in posteriore significato territorium clausum esse debet, in quibus omnia, de quorum etiam possessione & jure controvertitur, censentur esse sub finibus vel partibus territorii, non clausa, in quibus ea, quæ etiam a territorio circumdantur, aut, quæ indubie in territorio sita sunt, non censentur esse de territorio. Ex quibus constat, quam parum apte distinctio illa, aliquo modo tolerabilis, si in primo significato sumatur, fuerit applicata ad doctrinam præsentem, & ad salvandum istud brocardicum vulgare, contra quod hæctenus disputavimus.

b) supra §. 34. circa finem.

c) modo in §. precedente.

§. XXXIIX.

Aliorum
opiniones
& judicia
de illa di-
stinctione,
nimirum
ejusdam.

Postquam ista scripseram, suppeditavit mihi vir quidam illustris aliorum meditationes de hac distinctione, quas uti cum debita gratiarum actione accepi, ita easdem Lectori haud invidendas esse duxi. Ac primo quidem Pseudonymus quidem distinctionem illam fictam & merum inventum fautoris Nobilitatis immediatæ esse ait,

cate-

cæterum neque fundatam in sana ratione, neque in constitutionibus imperii. *d)* Hic auctoris locus nostræ intentioni maxime inservit, cum non solum improbet distinctionem illam, sed & suppeditet conjecturam de origine ejusdem in favorem nobilitatis immediatæ. Cæterum tamen hoc iudicium curioso lectori satisfacere haud poterit, cum nimis generale sit, & occasionem, quomodo in favorem nobilitatis immediatæ id inventum fuerit, haud declaret. Ergo opera danda ut ex aliis paululum distinctior conceptus de hac assertionem formari possit.

Pseudonymi.

d) Germanus Philoparchus in ersten Theil des Klugen Beamten tit. 13. §. 31. n. 9. p. 219. Die distinction unter ein geschlossen und ungeschlossen Territorium ist weder in den Reichs-Constitutionibus, noch in sana ratione fundiret, sondern ein blosses inventum eines Favoriten von dem un-mittelbaren Reichs-Adel, der seine Güter vor exempt wissen will, denn wo die exemption eines oder des andern, simpliciter vel secundum quid immediati, so gleich ein ungeschlossenes territorium macht, wird kaum ein Stand in heiligen Römischen Reich zu finden seyn, der nach diesen Lehrsatz nicht auch ein ungeschlossen territorium haben müste.

§. XXXIX.

Inter exercitationes varias juris publici, quas con-
 junctim edidit Ahasverus Fritschius in parte secunda ex-
 tat Wilhelmi Leiseri *e)* disputatio de Landfassis, itemque
 Schriftfassis & Ambrfassis, ex qua juvabit ad scopum
 præsentem præsentia excerpere. Postquam notaverat: *f)*
 Landfissiatum ex territorio oriri, contra exemptioni a
 Landfissiatu locum in territorio exemptum fundamen-
 tum præbere, ac inde ortam esse distinctionem locorum,
 quod locus alius sit in territorio, alius de territorio: &
 quoties adeo locus in territorio existens a territoriali do-
 mini potestate exemptus sit, locum illum per se territori-
 um facere a provincia separatum; tum subjungit: *g)* quod
 huc

Wilhelm
Leiseri.

huc cumprimis pertineat distinctio territoriorum, quod alia sint, in quibus vigeat Landsassatus, alia in quibus non *b*); illa etiam clausa sive conclusa territoria appellari, hæc non conclusa. *i*) Hanc vero distinctionem solius Equestris ordinis immediati, der freyen Reichs von Adel gratia receptum videri, ac horum castra in territoriis principum sita, neque tamen a principibus istis, sed ab ipso Imperatore dictis Nobilibus in feudum concessa, quodammodo territoria a provincia separata constituere. Atque tales provincias, in quibus sint territoria non conclusa Sveviam, Franconiam, Rhenanam, Wetteraviam vulgo recenseri *k*) quibus forte non male addendam putavit noster Alsatiam, atque illos etiam Nobiles liberos & immediatos esse, ex privilegiis Alsatice nobilitati ab Imperatore Matthia & Ferdinando II. concessis *l*) constare. Porro *m*) originem distinctionis hujus, sive unde factum sit, quod tantum illarum provinciarum nobiles immediate imperatori subsint, alibi vero Principes & Dominos territoriorum, ut superiores agnoscant, pluribus indagare Besoldum, *n*) & ex eo Beckerum, *o*) ipse vero Leiferus ex Ducum Sveviæ (qui Ducarum Sveviæ & Franconia & Palatinatus Rheni in titulis suis patrimonialibus enumeraverint) interitu derivat *p*) cui deinceps incrementum dederit vicinorum Principum aut facilitas aut imprudentia, dum feuda propria familiis istis nobilibus concedentes non satis sibi de territorii jure prospexerint. Atque hinc ortum traxisse distinctionem nobilium aliam, quorum quidam vasalli nec Landsassii, alii vasalli Landsassii sint & dicantur *q*) quamvis videat hanc distinctionem inter Vasallos & Landsassios ab aliis aliter explicari, & Landsassios nobiles eos appellari, qui plane nulla bona feudalia possideant, hacque ratione vasallis nobilibus contra distingui. *r*) Sed distinctioni huic in Saxonice provinciis locum non esse. *s*) Satis enim constare, omnes in ea Vasallos Landsassios esse, neque discrimen illud in-
ter

ter vasallos & Landfaffios admitti, quod ex formula Vafallagii in Curiis Saxonis ufitata appareat, fecundum quam Vafalli non solum promittant, quod velint *treu hald und gewärtig*, sed etiam, quod velint *gehorsam feyn*, qua ultima formula subiectio inferatur. Scilicet, 1) quæ Saxoniam Principibus pareant, provinciâs ex illarum numero esse, quarum territoria conclusa vocentur, siue in quibus Landfaffiatus vigeat, ac tales præterea enarrari Palatina tum Rheni, Hassiam, Bavariam, Archiducatum Austriae, Marchiam, Ducatum Brunsvicensem, item Pomeraniam, & ex sua sententia omnes, quotquot superius u) non jam exceperit. Hactenus excerpta ex Leisero.

e) Professoris Wittebergenfis, habita Wittebergæ, anno 1664.

f) d. differt. §. 22. g) §. 23.

h) ex Magero de *Advoc. arm. c. 6. n. 671. seq.*

i) ubi citat Befold. de *Ord. Equestri c. 6. n. 6. Myler. de Statib. imperii cap. 89.*

k) citatur hic Beckerus *Jur. Publ. lib. 3. c. 4. n. 17.*

l) ap. *Limn. Tom. I. addit. ad lib. 6. c. 3. n. 71.*

m) Leisero *ibid. §. 24.*

n) d. l.

o) d. l. & l. 3. c. 10. n. 3.

p) d. §. 24. & 25.

q) Leisero §. 26.

r) ubi citatur Mauritius in *differt. de Nobilitate tb. 39.*

s) Leisero §. 27.

t) *ibidem §. 28.*

u) *ibid. §. 23.*

§. XL.

Non ita pridem in disputatione quadam inaugurali Giesse habita w) de libertate siue exemptione a iurisdictione principis & domini territorialis ordinarii, ista doctrina Leisero latius fuit deducta partim, partim examinata. Et initio quidem asseritur, x) in imperio nostro regiones quasdam coherere, quasdam vero interjectu aliarum ditionum scissas esse: Inde divisionem in imperio nostro non ignotam esse, territoriorum in conclusa, vulgo *geschlossene*, & non conclusa, vulgo *ungeschlossene* oder *vermengte Landschaften*; ex quo ulterius proflexerit distin-

Christo-
phori Jaco-
bi Pelleri.

E

ctio

ctio itidem vulgatissima illorum qui habitant in territoriis, ut sint vel in territorio tantum, vel simul de territorio. Porro *z)* conclusum dici territorium, in quo unus regionis dominus salva Imperatoris & imperii potestate superioritatem territorialem ejusque annexa jura exerceat. Econtrario territorium non conclusum esse in quo personas, loca & prædia libera & exempta a superioritate territoriali regionis domini sint. Quosdam vero aliter hanc distinctionem efferre, ut nimirum alia sint territoria in quibus vigeat Landsassiatum, alia in quibus Landsassiatum non obtineat, atque sic docere Leiferum. *a)* Quod vero Leiferus solius Equestris ordinis immediati gratia receptam videri dicat hanc distinctionem, admittendum non esse. *b)* Etsi enim verum sit, quod territoria non conclusa dicantur de regionibus, ubi nobiles immediati dantur, inde tamen non sequi, quod hæc distinctio pertineat ad Nobiles tantum, posse enim & Comitum aut civitatem imperialem alterius domini territorio quasi circum quodam includi & tamen exemptam esse, & ergo constare, distinctionem hanc longe latius, quam ad nobilitatem imperii se extendere. Ulterius originem hujus distinctionis *c)* deducere conatur: & quidem quoad nobiles excerpto prolixum locum ex Besoldo de ordine equestri, *d)* quomodo videlicet nobiles ex mediatis facti fuerint immediati: tum subjungit nonnulla quomodo comites a ducum & civitates ab imperio ducum & comitum fuerint exemptæ. Inde ad quæstionem transit *e)* quid in dubio præsumatur. Vietorem *f)* & Bruningium *g)* putare, pro territoriis non conclusis præsumendum esse quoniam res omnis præsumatur libera &c. Alios contrarium æstimare, quia præsumtio universalis sit pro territorio ejusque universali vi in partes omnes se extendente. Sibi vero hac in re difficile videri aliquid generaliter in alterutram partem pronuntiare, existimare tamen, comites, quorum aliqui sint principum numero, ut & civitates

tates imperiales præsumtionem habere pro se, quod non sint territorio subiecti, quoniam jam ab antiquissimis temporibus comites fuerint sine ducibus, & civitates liberæ, quæ propterea regales appellatæ fuerit. At vero ratione nobilium, aut etiam monasteriorum in aliquo territorio existentium, se arbitrari, territorii dominum quod ipsos fundatam habere intentionem, certum enim esse, nobiles, ut & monasteria, olim quoque subfuisse ducibus & comitibus. Tum *b*) in definiendis territoriis, quænam clausa sint, quænam non conclusa repetit regulam Leiferi, omnes provincias non exceptas censeferi conclusas, si modo secundum paulo ante dicta explicetur. Ceterum, pergit, *i*) qui in territoriis clausis habitant Landsassios appellari, hanc vero vocem usurpari tantum de eminentioribus regionis alicujus subditis, puta nobilibus, aut etiam interdum comitibus. Utrum vero status imperii in alicujus territorio habitantes inter Landsassios possint numerari, valde olim controversum fuisse inter Duces Bavarix & Comites Ortenburgenses, *k*) sibi autem videri distinguendum esse, an tales novæ dignitatem sint adepti, an vero jam olim ejus compotes fuerint. *l*] Ex his porro *m*) sequi, in territoriis hujusmodi clausis obtinere regulam: quæcunque intra territorii septa contineantur, ea in istius domini patrimonio, potestate, & jurisdictione esse præsumi, cujus est distractus & territorium &c. Ab hac tamen regula *n*) a non paucis in principatibus profanis & comitatibus excipi uxores & liberos principis vel comitis, quasi in tales domino regionis nulla competat jurisdictione, a quibus vero ipse dissentiat. *o*) E contrario *p*) in territoriis non conclusis habitandi dici quidem esse in territorio, sed non de territorio, cujus distinctionis mentio jam fiat in Aura Bulla. *q*) Unde sequi *r*) locum aliquem posse in territorio, non vero de territorio principis: & hoc casu paria censeferi, esse extra territorium, & esse in territorio, sed exemptum.

- w) a Christophoro Jacobo Pellero anno 1703.
 x) §. in fine. z) *ibid.* §. 4.
 a) in *dissert. quam modo excerptimus.*
 b) Pellerus §. 5. c) §. 6.
 d) jam sæpius citatum. e) § 7.
 f) de exemptionibus imperii *concl.* 27.
 g) de universitatibus earumque variis speciebus *concl.* 36.
 h) §. 8. i) §. 9.
 k) qua de controversia citatur Imhoff in *notitia procerum lib. 6.*
cap. 12. in fine.
 l) arg. *Recess. August. de anno 1548. § 66. Capit. Leop. art. 44. &c.*
 m) §. 20. n) § 11.
 o) cum Dn. Hertio de *subjectione territoriali* §. 6.
 p) §. 12. q) *c. 15. §. 2.* r) §. 13.

§. XLI.

Nostra sententia. Falsum esse, quod distinctio inter territoria clausa & non clausa originem debeat nobilitati immediata.

Quodsi jam hactenus excerpta ex tribus istis autoribus prolixius examinare vellem, novæ dissertationi anfa daretur, sed cum ad finem properem, lubet saltem, de usu & sensu distinctionis inter territorium clausum & non clausum ac de paucis quibusdam aliis ad nostrum scopum propius pertinentibus brevissimis quædam admonere. Scilicet erroneum est, distinctionem illam territoriorum in clausa & non clausa originem sumsisse a Nobilitate immediata, sed si accuratius allegatos eum in finem autores evolvas, id saltem constat, distinctionem inter nobiles Landsassios & non Landsassios, item inter Nobiles vasallos non Landsassios & nobiles qui vasalli & Landsassii simul sunt, occasione nobilitatis immediatæ fuisse introductam, cui distinctioni postea Leiferus, sed obiter, applicavit distinctionem (undecunque etiam orta sit) territoriorum in clausa & non clausa. Et falsum adeo est etiam, quod Besoldus in discursu de nobilitate velit exponere originem distinctionis illius inter territoria clausa & non clausa: quia nec ejus intentio est, ut exponat originem terminorum in distinctione inter nobiles Landsassios & non

& non Landfaffios, sed illud saltem ostendere voluit, qua occasione nobilitas immediata in imperio orta fuerit, de qua quaestione tamen in praesenti non sumus solliciti. Unde manemus adhuc in nostra conjectura de origine distinctionis inter territoria clausa & non clausa superius s) indicata.

s) *supra* §. 37.

§. XLII.

Dissensus vero circa definitionem territorii clausi & Ex dictis non clausi, qui deprehenditur inter autores dissertationis tamen illu- Wittebergensis & Gießensis confirmat aut certe illustrat ea strari sen- quæ in praecedentibus ff) notavimus, quod videlicet distinc- tio illa territoriorum nihil vel certe parum profit ad expli- nostam, candum & salvandum brocardicum de praesumptione, quod de nullo u- ea quæ sunt in territorio sint, etiam de territorio. Quo- su distincti- modo enim brocardicum hoc per ejusmodi distinctionem onis illius salvari posset, de cujus significatione & explicatione adhuc ad salvan- inter se litigant Doctores, & quæ adeo tam ratione signifi- dum bro- cationis, quam originis tam obscura & incerta est. Adde, cardici quod non dissentientibus ipsis autoribus hactenus adductis cum de- res, ut jam supra fuit monitum, redeat in circulum, dum quo agi- fatentur, in territorio clausa saltem obtinere brocardicum mus. illud, & territorium clausum ita definiunt, ubi obtineant il- la regula.

ff) §. 36.

§. XLIII.

Quare nec defuerunt etiam ex defensoribus brocar- Ipsorum dici illius vulgaris, qui facile subdorati sunt, ab illa di- defenso- stinctione equidem brocardico illi parum roboris accede- rum bro- re, sed semper sub ea latere argumentationem in circu- cardici con- lum, aut petitionem principii; unde longe convenienti- sensus, de us se ratiocinari arbitrati sunt, si assererent, quod princi- nullo usu pes & status imperii juris praesumptione fundatam habeant hujus di- intentionem in omnes territorii sui personas ac res, tam stinctionis. in petitorio, quam in possessorio judicio, ut, quæcunque

in territorio sint, etiam de territorio esse praesumantur & subiecta sint territorii domino, etiam si territorium clausum non sit. 1) Quam assertionem uti tota nosra dissertatio ab- unde refutat, ita adversus hos autores insuper illud urgere possumus, quod sic plane non intelligamus eos, quid intelli- gant per territorium non clausum, cum eam vocem in ob- scuro & non exposito, certe in plane alio significato, quam doctores hactenus memorati, illa distinctione utentes, sume- re videantur.

1) Myler ab Ehrenbach *de Principibus & Statibus imperii Part. 2. c. 89. §. 2. p. 776.*

§. XLIV.

Porro o- Postquam hactenus evidenter ostendimus, brocardi-
ftenditur cum vulgare in genere inutile esse ad secernenda bona im-
brocardi- mediata ac mediata & ad decidendas controversias eo in-
cum vulga- tuitu obvientes; jam paucis monstrandum erit, quod
re nullum nec usum habeat in specialibus controversiis. Equidem si
praebere u- excerpta ex Pelleri consideres, videtur prima fronte distin-
sum specia- guendum esse, utrum controversia de medietate aut imme-
diatate in con- dietate bonorum respiciat nobiles, aut monasteria, an co-
munes aut civitates, aut multo magis Principes sive secula-
res sive ecclesiasticos; ita ut in primo casu regula illa vul-
garis usum quidem habeat, non tamen casu secundo. Sed
si tamen rem paulo accuratius attendas, apparebit nec in
primo casu usum brocardici ullum revera subesse, sed etiam
assertionis quoad illum casum rationem plane aliunde esse
petendam. Quod ut eo melius intelligatur, paulo distin-
ctius proponemus casus de quibus talis controversia oriri
potest.

§. XLV.

Civitatum Status de quorum medietate aut immediate quaeri so-
let, sunt vel seculares vel ecclesiastici. Seculares sunt
vel civitates, vel nobiles, vel comites, vel principes. Ec-
clesiastici sunt vel abbates in monasteriis vel episcopi.
Quod civitates attinet, vel lis est de alicujus civitatis im-
medi-

medietate aut medietate inter civitatem & alium statum, utrum civitas illa sit municipalis an imperialis, vel lis est inter duos status, ad quem civitas, quæ municipalis est, pertineat. Primo casu situs civitatis ad definiendam controversiam nihil faciet, partim quia obscurum est, quid sit esse in territorio, partim quia exempla dantur civitatum haud dubie imperialium quæ in territorio Principis sitæ sunt, & forte non deerunt exempla civitatum, municipalium, quas territorium sui principis non circumferibit. Et cum præterea multæ sint civitates, imperiales pariter & municipales, ita ut ex numero utriusque classis non possis facile formare regulam aut exceptionem, tota controversia plane ex aliis præsumtionibus & probationibus erit definienda, quam ut asserere valeas, in dubio civitatem præsumi esse imperialem, aut municipalem, nisi quod & hic libertatis & possessionis præsumtio magnopere fuerit attendenda. Eadem dicenda erunt, quoad præsumtionem possessionis in secundo casu, si de civitate haud dubie municipali inter duos status controversia sit, ubi rursus, nulla vel certe exigui momenti præsumtio ex ejus situ desumi poterit.

§. XLVI.

Circa nobiles similiter duo casus erunt distinguendi, & de secundo casu idem monendum, quod modo de Nobilium. lite intuitu civitatum monuimus. In primo vero casu, & si nobilis prætendat immedietatem adversus comitem vel principem, equidem in dubio videtur esse præsumendum contra nobilem, sed non propter situm, verum propter regulam, secundum quam nobiles præsumuntur Landsassii, nisi probaverint immedietatem tanquam exceptionem a regula.

§. XLVII.

Circa comites eadem omnino repetenda esse arbitror Comitum quæ modo de civitatibus notavi, cum hodie multi den- & Principum. tur pum.

tur Comites mediati pariter & immediati. Principes vero cum ab antiquissimis temporibus regulariter fuerint immediati, etiam pro hac regula in dubio præsumendum esse putarem, nullo respectu habito ad situm principatus, nisi Dux aut alter princeps cum principe litigans exemptionem probet, aut ex alio fonte præsumtionem fortiolem adversus principem pro se allegare valeat.

§. XLIX.

Abbatum.

Pergo ad status Ecclesiasticos. Ubi quidem circa abbates & monasteria videri posset, repetenda esse quæ de nobilibus diximus, imprimis cum in instrumento pacis monasteria diserte accenseantur bonis mediatis. Sed caute hic procedendum, cum ex Jure Canonico constet, quod omnia bona ecclesiastica dominio & imperio principum secularium sint exempta, ac nunquam, omnium vero minime a laicis possint alienari. *a)* Item, quod personæ omnes ecclesiasticæ, etiam minoris existimationis a subjectione magistratus politici exemptæ sint, & solum sub imperio Papæ & prælatorum ecclesiasticorum esse debeant. *b)* Ut adeo ex regula & principiis juris canonici nullus status ecclesiasticus possit esse Landsassius Principum Laicorum, cum Landsassius sit indicium subjectionis. *c)* Ergo brocardicum vulgare, etsi alias haberet usum, plane non valeret, quotiescunque controversia esset inter Principem secularem & Abbatem Monasterii. Neque obstant ea, quæ ex instrumento pacis Casareo-Svecico allata sunt. Etsi enim ibi monasteria referantur inter bona mediata, *d)* tamen paulo ante *e)* etiam in bonorum immediatorum classe referuntur abbatiæ: Adde quod abbatiæ & monasteria, dum bonis ecclesiasticis mediatis accenseantur, id non fiat intuitu Principum secularium sed episcoporum, sub quorum inspectione & jurisdictione regulariter sunt Abbates & monasteria, nisi probent exemptionem. Sed nec horum tamen intuitu ad brocardicum vulgare provocandum erit, si quæstio sit inter Episco-

piscopum & Abbatem de subjectione monasterii, sed potius Episcopus allegabit originem & naturam monasteriorum eorumque primaviam subjectionem Episcopali curæ & inspectioni, si vero duo Episcopi inter se litigent, ad quem Monasterium pertineat, per sapius demonstrata frustra adducetur brocardicum vulgare. Et quid verbis opus est, cum ipsū instrumentum pacis locutiones illas, esse in territorio & de territorio, tanquam obscuras, & an tales controversias decidendas ineptas, diserte rejiciat in quæstione de statu & subjectione monasteriorum. f)

a] *Can. indicatum 5. dist. 89. cap. 1. X. de testam. tit. de reb. Eccles. alienandis vel non.*

b] *cap. 1. & 2. item 12. & 18. de foro compet.*

c] *Gail. de arrest. c. 7. n. 14. & lib. 2. obs. 21. n. 18. Hugo de Statu regionum Germaniæ c. 4. §. 5.*

d] *instrum. pac. art. 5. §. 25. ab initio.*

e] *ibid. §. 14. ab init.*

f] *d. §. 25. verbis: non attentis exceptionibus &c. quod non de vel in territorio &c. fuisse dicantur.*

§. XLIX.

Unde superfluum videri posset, quicquam monere de episcopis, tanquam de quibus multo minor possit subesse dubitandi ratio, quam de Clericis minoris dignitatis & potentia, nisi observasses, etiam in talibus controversiis allegari illud brocardicum. Sed profecto autores, dum id faciunt, nesciunt, quid agant. Neque enim credimus ullum, etiam illis adhuc temporibus, ubi studia juris publici adhuc latebant & obscurata erant, eam opinionem defendere ausum esse, quod Episcopi ab initio fuerint principum & statuum politicorum Landsassii. Et si quis, etiam illis temporibus, id fecisset, ab omnibus fuisse creditum, quod data opera insanire voluisset, tantum abest, ut quis eo, dementia procedat nostro seculo, ubi

Episcopo-
rum.

ubi studia historica & antiquitatum Germanicarum in luce meridiana posuerunt jura pristina Episcoporum Germaniæ, videlicet, quod ante reformationem ab antiquissimis temporibus Episcopi regulariter votum & sessionem in comitiis habuerint, & quidem ut præcipui ex principibus, & intuitu Germaniæ cum majori eminentia, quam in aliis regnis Christianis; quod de Episcopis jam antiquitus dictum fuerit, quod non solum ut alii principes in suis territoriis tantum possint, quantum imperator in imperio, sed & tantum, quantum Papa in Ecclesia; quod principes seculares ante reformationem, pro honore maximo sibi duxerint, si modo potuerint fieri vasalli Episcoporum; quod etiam exemptiones quorundam Episcoporum ab Imperio præsupponant regulam de eorum jure sessionis & voti in conventibus imperii; denique quod exemptiones quorundam Episcopatum & prætensiones adversus Episcopos ratione subjectionis, ante reformationis tempora non fuerint usitatae &c. Quæ omnia hodie tam nota ac trita sunt, ut non opus sit, eum in finem allegatione autorum tædium lectori parere.

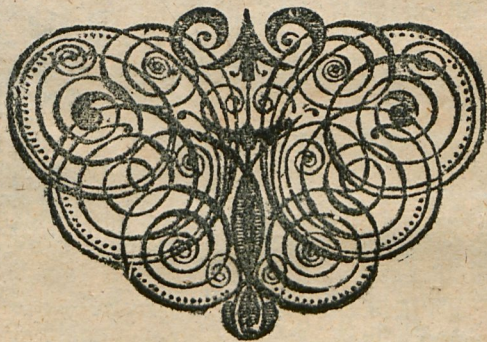
§. L.

Conclusio. Ergo nihil jam restat, quam ut finiamus, si modo antea protestati fuerimus, nostram intentionem nequam eo tendere, ut ulli controversiæ speciali, sive cum Episcopis, sive cum Abbatibus, sive cum Principibus secularibus, sive cum Comitibus, sive cum Nobilibus, sive cum civitatibus de immediate aut subjectione institutæ, nos immisceamus, aut in alterutrius partis favorem aut odium quid definiamus, id enim transcripsit potentissimus Rex Borussiae. Miseram esse causam & omni jure destitutam necesse est, cujus justificatio a brocardico illo vel solo, vel præcipue dependet, & miserrimam esse oportet

eru-

eruditionem doctorum, quibus in deducendis juribus principum vel statuum, quibus fidem dederunt, aqua statim hæret, si non ad illud brocardicum tanquam ad sacram anchoram refugere ipsis liceat. Neque deesse poterunt JCro vel parum erudito argumenta plurima alia ad deducendam justitiam sententiæ, quam defendit, aptiora & verosimiliora, quam ut in brocardico illo asyllum ignorantiae quærat, aut ut doleat, ejus ineptitudinem ita oculariter & palpabiliter a nobis fuisse demonstratum.

F I N I S,

05 H 714

ULB Halle

3

004 228 928

XXXV.

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE

INUTILITATE BROCARDICI VUL- GARIS :

Quæ sunt in territorio, præsumuntur
etiam esse de territorio,

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRANDENB.
DUCATUS MAGDEB. GUBERNAT. &c. &c.

Ex Decreto Illustris Actorum Ordinis

PRÆSIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO,
POTENTISSIMI REGIS BORUSSIÆ, AC REVEREN-
DISS. ET SERENISS. DUCIS SAXO-NUMBURG. CONSILIARIO
INTIMO, PROFESS. JURIS ORDIN. ET FAC. JURID. h. t. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in Utroque JURE HONORES atque PRIVILEGIA
DOCTORALIA rite capeffendi,
IN AUDITORIO MAJORI

ad diem V. Octobr. Anno MDCCIX Horis ante & pomeridianis

Publico Eruditorum Examine submittit

PAULUS JOHANN. MARCI, August.

HALÆ, Typis CHRISTOPH. ANDREÆ ZEITLERI, Acad. Typ.

